

סכון
לחודרת
כתבי רבינו
אליעזר פאפו
זיע"א, מדרס
"פלא יועץ"
תעוד

אורות פלא

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו זי"ע, מח"ס "פלא יועץ"
לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת וארא תשפ"ה

ישראל כפשוטה דקרא שהוא בתי הנקנסת שהם במקום ארץ ישראל. וכתבו המקבלים שבשעת חרבן בית המקדש זרק הקדוש ברוך הוא מעפר בית המקדש בכל הארצות, ובכל מקום שנפל אבן או צרור ממנו, שם נבנה בית הנקנסת. וכל אדם תאזה נפשו לשפן כבוד בארץ הקדושה, והרי יש אתנו ארץ ישראל ומקדש מעט אלו בתי כנסיות, לכו ונלכה באור ה' ולא נעשה שקר בנפשנו להתפלל חוץ מבית הנקנסת, ויקום בנו מקרא שקתוב (זרמיה יב יד) "על כל שבני הרעים" (ברכות ח.) - אומר ריש לקיש כל מי שיש לו בית הנקנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר (זרמיה יב יד) "כה אומר ה' על כל שבני הרעים וגו'" ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו וכו'.

ובזה נראה לפרש מאמר רבותינו זכרונם לברכה (שם) אמרו לרבי יוחנן איפא סבי בבבל [- יש בבבל אנשים זקנים]. תמה ואמה, "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה" כתיב (דברים יא כא), אבל בחוזה לארץ לא. פיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אומר הינו דאחני להו [-פיון שאמרו לו שאנשים אלו משפיעים ומעריבים לבית הנקנסת, אומר זה הדבר שהועיל להם]. ויש לתמה, למה תמה, והלא פמה סבי ארמאי איפא בשוקא [- פמה זקנים גוים יש] בחוזה לארץ, ותדע דפיון דיש זכות תולה, אולי יש זכות אחר ולא משום דמקדמי ומחשכי [- לא הזכות הזו שמקדמים ומעריבים לבית הנקנסת]. והנה המפרשים פשוו דרצה לומר ימיכם וימי בניכם הפונה הוא אב וכן שיהיו זקנים ביחד, וכשאמר לו איפא סבי בבבל הוא בכהאי גוונא, ועל זה תמה ואמר שזה אי אפשר אלא בארץ ישראל. ונראה הטעם, דבני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזל תליא מלתא (מועד קטן כח.).

והנה אב וכן שיהיו זקנים בישיבה אחת בעולם, אינו אלא בזכות דקשה שיתרמי המזל שניהם באחד טובים, ולכן אי אפשר שיועיל הזכות לזה כי אם בארץ ישראל שהיא ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה ואינה תחת המזל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י) על פסוק (בראשית יב א) "לך לך מארצך" - כאן אי אתה זוכה לבנים, שאין זכות מועיל כי במזל תליא, ושם אתה זוכה כי זכות מועיל. וכשאמרו לו מקדמי ומחשכי, אומר הינו דאחני להו, שיש להם דין ארץ ישראל.

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים. (וי יג)

ויוצום אל בני ישראל - צוה עליהם להנהיגם בנחת ולסבל אותם. (רש"י). אומר לו הקדוש ברוך הוא למשה בני סרבנים הם רגזנים הם טרחנים הם, על מנת כן תהיו מקבלים עליכם, שיהיו מקללים אתכם, שיהיו מסקלין אתכם באבנים. הן אמת שצריך לפעמים לזרק מרה ולהטיל אימה על הצבור לשם שמים, כדי להעמיד דגל התורה, מכל מקום כל ערום יעשה בדעת להיות קשה לכעס ונוח לרצות, ולעולם לא יהא נקיט בלבב [- מקפיד בלבבו], ולא יעשה אלא לפנים. ועל כל פנים לא יכעס בשעת הדין, כדי שלא יסתמוטענות הבעל דין, וכדי שלא יחשדנו הבעל דין שמפני איבתו רואה חובתו ואינו מהפך בזכותו.

ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחות הלוי לתלדותם. (וי טז)

רמז לבעל תשובה אשר בכבי יבוא ובמירדות יאנח, מלבד שיועיל לו לכפר על הנפש, עוד בא ורחא דאתיא ממילא, כי יהיה לו לזכרון בין עיניו, וכאשר יפתחו יצרו, וזכור יזכר ותשוח עליו נפשו ולא ישוב לכסלה. ועוד מצאנו תקנה לחוטא, על ידי עסק התורה שמכפרת במקום קרבן (מנחות קי.), וגם במקום תענית, שהרי אמרו (תענית יא:) בר בי רב דיתבי בתעניתא, ליכול כלבא שירותיה [- תלמיד חכם היושב בתענית אין תועלת בתעניתו].

וזה אמרו "ובני מררי" שהם בעלי תשובה המתמרמרים על עונותיהם, "מחלי" - נמחל עונותיהם, וגם "ומושי" לשון הסרה, כמו "לא ימיש מתוך האהל" (שמות לג יא), שמסיר את עצמו מלחטוא עוה, אלה "מש פחות הלוי", הסרת פחיתות החטא, שהחטא הוא חוב, לזה רשע, התנוני מקוה, וכל הרוצה ללוות יבא וילוה (אבות פ"ג מט"ז), התקנה הוא "לתלדותם" - לתל דתם, תלי תלים של הלכות, שירבה לעסק בתורה.

ויקרא פרעה אל משה ולאהרן ויאמר לכו זבחו לאלהיכם בארץ. (ח כא)

פרוש, מי שקורא הפרענות שארע למשה ואהרן, שנגזר עליהם שלא יבסו לארץ, והוא פרענות חזק שהרי מצאנו ראינו שהיה מתרצה משה רבינו ע"ה לסבל כל יסורי עולם כדי להכנס לארץ (עי' דברים רבה יא י), הוואה זאת, "ויאמר" יאמר לעם "לכו זבחו לאלהיכם בארץ" דהינו התפללות שהם במקום קרבן לכו בארץ היא ארץ

וכתבו המקבלים שבשעת חרבן
בית המקדש זרק הקדוש ברוך
הוא מעפר בית המקדש בכל
הארצות, ובכל מקום שנפל אבן או
צרור ממנו, שם נבנה בית הנקנסת.

אמירת הקדיש

וביותר צריך לזהר האומר קדיש שיאמר אותו בתקונו, שאם יאמר
יתקדל ויתגדש וכדומה, שהוא מחרף ומגדף, ביצד יענו אחריו אמן,
ונמצא שמלבד אשר ענוש יעגש על היותו מחרף ומגדף כלפי מעלה,
נוסף גם הוא ענוש יושת עליו על היותו גורם לבטל ענית אַמנים.

וכן צריך לומר הקדיש בנחת, כדי שלא לגרם בטול ענית אמן אחר
"שמה דקדשא בריה הוא", שנמצא שחוטא אחד יאבד טובה הרבה.
וכן כשאומרים ברכות ספר-תורה וברכות ההפטר, אם יאמר אותן
חטופות וקטופות בחליף וחסיר גורם גם-כן בטול ענית אַמנים, ועל
הכל יביא אַלקים במשפט.

ואף לזאת דאבה נפש יראי ה' מראות רעת עמי-הארץ שחושבים
לגרם ענג לאביהם ואמם וקונים בכסף מלא קדישים והפטרות, וכלי
ספק שבמקום "ענג" גורמים "נגע", חס ושלום, בהיות מזכירים
שמות לבטלה, ומחרפים ומגדפים, וגורמים בטול ענית אַמנים,
והקדיש וההפטר, הן נפסלים בפגם יוצא.

ומי יתן והיה לבכם לתן לצדקה אותן המעות שנותנים בעד נפשם
של הורם וקרוביהם, שאפלו מי שיש לו לשון למודים ואומר
ההפטר והברכותיה בתקונו, אם קצור קצרה ידו מלהיות אוהז בזה
וגם מזה וצריך לקנות ההפטר ביקר, אומר אני שבודאי יותר טוב
שיתן המעות לצדקה לעניים מהננים, וערבה לה' יותר, וגם לאביו
ואמו יערב ויבשם, כל-שכן שאם הוא מלעגי שפה לא יגש לומר
קדיש או הפטר, שאם היו יכולים להתגלות לו אביו ואמו היו
צועקים עליו ואומרים לו, מי בקש זאת מידך חדל לה, כי ההעדר
טוב ממצאיאות הרע. וראוי לכל אדם שחושש על בניו או על מקצתם
שפא לא ידעו לומר קדיש והפטר בתקונו, שיצוה עליהם בכל תקף
שלא יאמרו עליו שום קדיש והפטר, לא בתוך שנים-עשר חדש
ולא על ירציי"ט עד שילכו תחלה אצל תלמידי-הכמים ויבחינו אם
יודעים או ילמדום, או ישפרו איזה תלמיד-הכסם שיאמר קדיש על
נפש הורם, וזהו כבודם וכבוד הורם כאשר מרבים בכבוד שמים, גם
כבודם יהיה מתרבה ויזכו לבנים בעלי-תורה.

מעלת הקדיש

ישתדל וירוץ לענות אמן יהא שמיה רבא, ובפרט בקדיש
שאחר אנדה שדורש החכם לעם בו ירוץ, שאמרו במדרש
(שוח"ט משלי י, ג) שהקדוש ברוך הוא מוחל עונותיהם, ואמרו
(סוטה מט.) דקאים עלמא על אמן יהא שמיה רבא דאגדתא.

[רש"י שם - יהא שמיה רבא מברך שעונין אחר הגדה שהדרשן
דורש ברבים, בכל שבת היו נוהגין בזה, ושם היו נקבצין כל העם
לשמוע לפי שאינו יום של מלאכה, ויש כאן תורה וקדוש השם].

והנה מכלל תועלת הקדיש, שמועיל הרבה לעלוי נפש הורין, אשר
מטעם זה כתבו משם האר"י ז"ל (שער הכוונות ענין הקדיש דף
טו ע"ב) שראוי לומר קדיש אף בשבת ויום טוב, ואף לאחר שנים
עשר חדש, שאין תועלת הקדיש להציל נפש המת מגיהנם לבה,
אלא אף גם זאת גורם לו לעלות במעלות אל המנוחה ואל הנחלה.

הנה כי כן ראוי לאיש הירא ורך הלבב לצוות את בניו שישתדלו
לומר איזה קדיש בכל יום תמיד כל הימים, כי מי זה ערב אל לבו
שלא יהא נדון לאחר שנים עשר חדש, בפרט בדור יתום בזה,
ונהי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עדיות ב י) משפט רשעים
בגיהנם שנים עשר חדש, כבר גלו למוהר"ו ז"ל (שער הגלגולים

הקדמה כב) שזהו לאחר שסובל כמה שנים עונשים קשים ומרים
חוץ לגיהנם, וגם שהשנים עשר חדש הוא משפט קשה ואחר כך
הוא יותר קל, ועל כן למיחש בעיני ומה גם לפי דברי האר"י ז"ל
הנאמרים באמת, שמועיל נמי לעלוי נפש הורין גבוה מעל גבוה.
אך לא יועיל הקדיש לנפש המת אלא באומרם אותו בתקונו, לפחות

אות באות תבה בתבה, לא כמו רבים מעמי הארץ שאומרים אותו הן
חסר וחליף עד שנמצאו במחרפין ומגדפין, כגון שאומרים 'תקדלי'
וכתנה רבו שגיאות, כל כי הא פשיטא שהעדר טוב ממצאיאות הרע.
הנה כי כן ראוי לירא ה' לשית לבו גם לזאת, ולצוות את בניו
שילכו אצל חכם וילמדו הקדיש הדק היטב, ואם לא יוכלו

ללמד, ישפרו איזה יודע שיאמר קדיש עבור הורם, וזהו כבודם.

סדר היום

הכולל הלכות והנהגות ישרות ערוכות
על הסדר על עניני התפילה וכוונותיה
סדר אכילה, סדר משא ומתן
וסדר הנהגות יום השבת מלוקטים ומנוקדים
מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א
"חסד לאלפים" ו"בית תפילה"

הופיע ויצא לאור הספר

דן ידין

על התורה והמועדים
להשיג בהנויות הספרים המובהרות

